

MUNI I

MED

Patofyziologie centrálního nervového systému

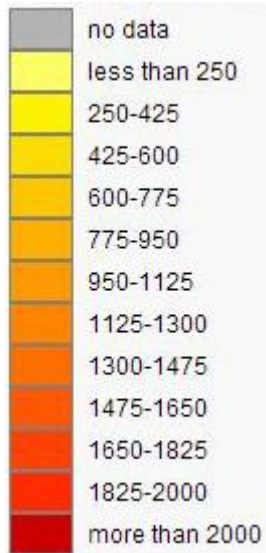
Cévní mozkové příhody

Poranění mozku

Poranění míchy

Cévní mozkové příhody

Cerebrovascular disease by country (per 100,000 inhabitants).

<http://wikipedia.org>

Cévní mozková příhoda
Celosvětově třetí nejčastější příčina
smrti
Ročně na celém světě cca 50 mil.
nových případů, v ČR asi 30 tis.
Úmrtnost kolem 25%
V roce 2020 se v EU očekává nárůst
výskytu o 30% oproti roku 2000

Definice a příčiny CMP

CMP je akutně vzniklá neurologická dysfunkce cévního původu s rychle se rozvíjejícími známkami ztráty mozkových funkcí

Patologie cév

- Porucha permeability cévní stěny
- Porucha cévní kontraktility
- Okluze cévního lumen
  - ✓ Trombus
  - ✓ Embolus
- Ruptura cévy

Ateroskleróza

Typy cévních mozkových příhod

- Ischemické (70%)
- Hemoragické (30%)
  - ✓ Intracerebrální hematom
  - ✓ Subarachnoidální krvácení

Ischemické CMP

Kritické faktory

- Rozsah ischemického procesu
- Čas trvání

Ateroskleróza

Ischemické příhody fokální

- **Přechodné**
  - ✓ Tranzitorní ischemická ataka (TIA)
  - ✓ Protrahovaný reverzibilní neurologický deficit
- **S trvalými následky**
  - ✓ Mozkový infarkt
    - ❖ Embolie
    - ❖ Trombóza

Ischemické příhody globální

- **Přechodné**
  - ✓ Synkopa
- **S trvalými následky**
  - ✓ Hypoxicko – ischemická encefalopatie

Proč je mozek náchylný k ischemii?

<http://assassinscreed.ubi.com>

Odolnost tkání vůči ischemii

Mozek:	< 5 min
Játra a ledviny:	15-20 min
Kosterní sval:	60-90 min
Hladký sval:	24-72 h
Vlas:	několik dní

Vysoká metabolická aktivita

- Udržení membránového potenciálu – repolarizace (Na/K pumpy)
- Téměř výhradně oxidativní fosforylace
- Spotřeba
  - ✓ Kyslík - 20% celkové tělesné spotřeby
  - ✓ Glukóza – 25% celkové tělesné spotřeby

Malé energetické zásoby

Mozková ischemie

Jádro infarktu

- Neurony poškozené ireverzibilně
- Primární poškození

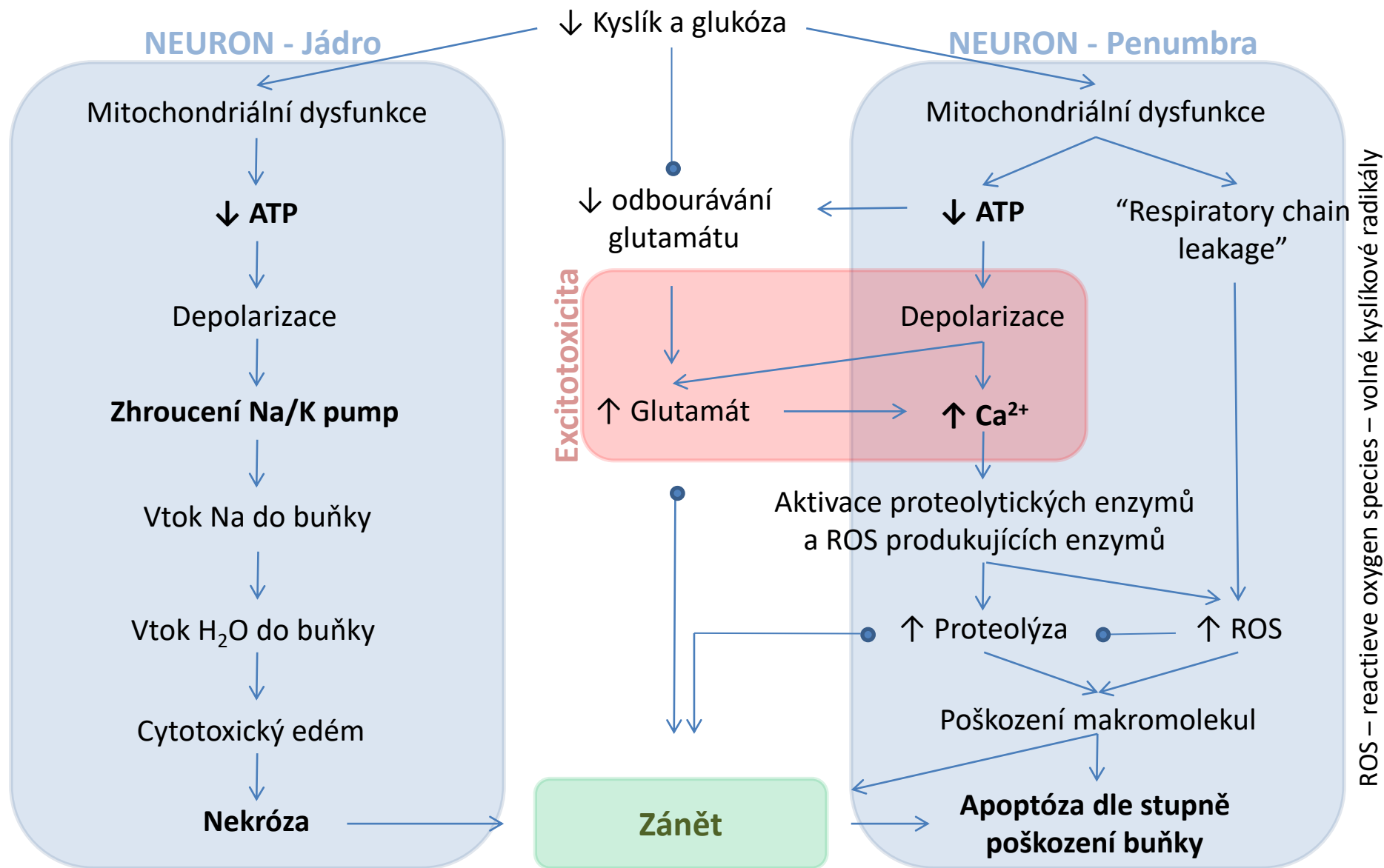
Penumbra (okraj infarktu)

- Neurony poškozené reverzibilně
- Riziko sekundárního poškození

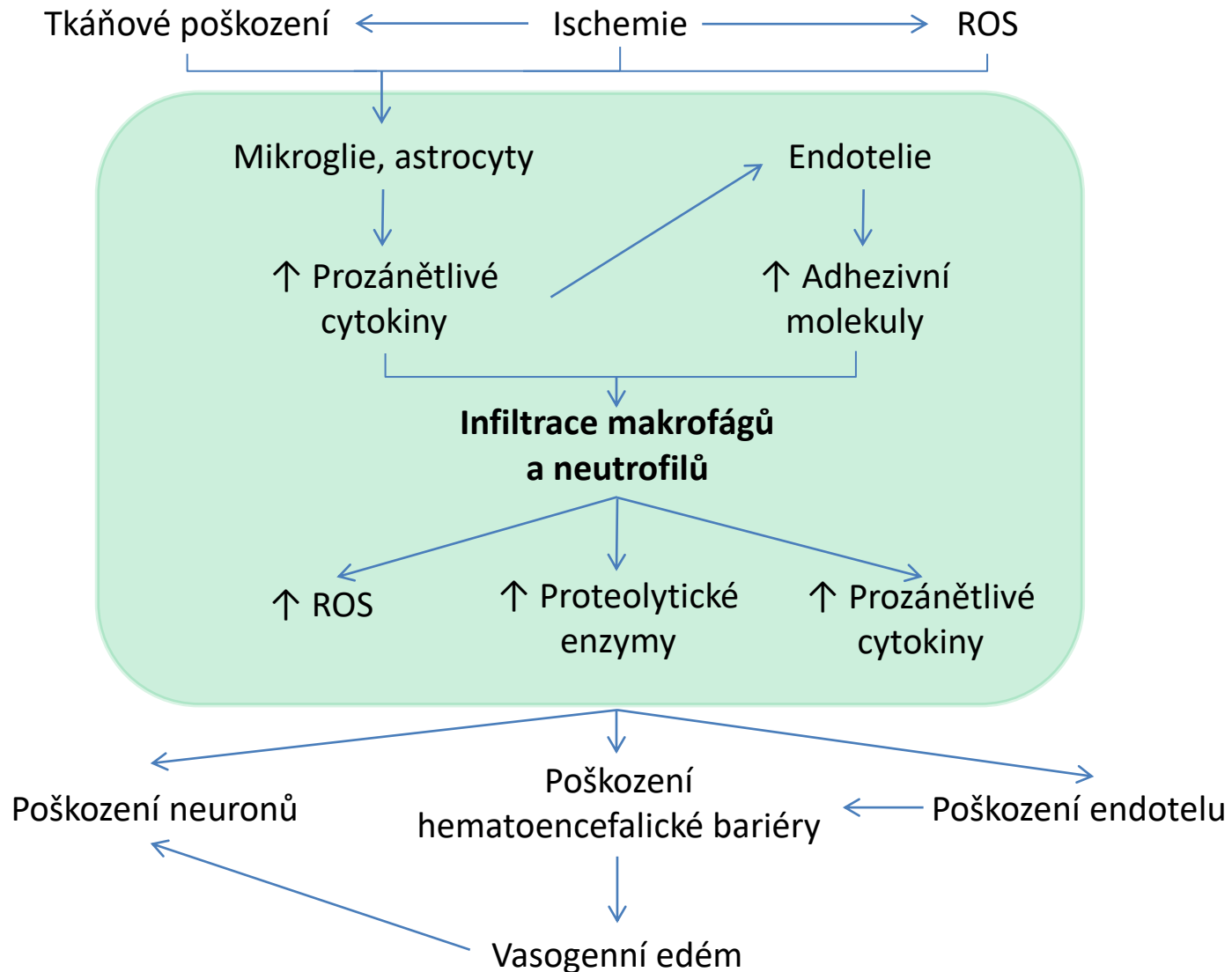
Primární poškození mozku
Přímý důsledek infarktu
Vzniká v době infarktu
Terapeuticky neovlivnitelné

Sekundární poškození mozku
Důsledek odpovědi organismu na
primární infarkt
Vzniká opožděně
Terapeuticky ovlivnitelné

Ischemická kaskáda

Role zánětu v ischemické kaskádě

Hemoragické CMP

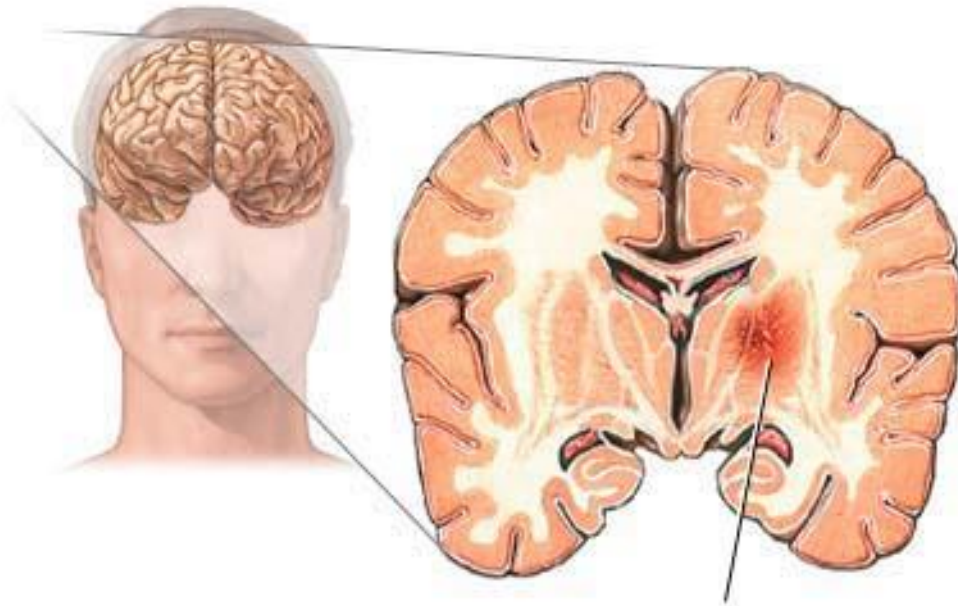
Intracerebrální hematom (ICH)

Krvácení do mozkového parenchymu (intraaxiální)

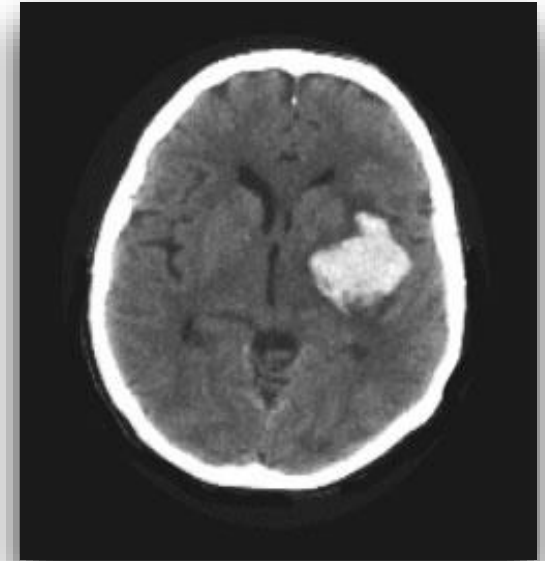
Nejčastější lokalizce

- Bazální ganglia
- Thalamus

Hypertenze

Intracerebral hemorrhage

Patofyziologie ICH

Hematom

Mass effect

Mechanické poškození parenchymu

↑ ICP

Ischemie

Záněť

Excitotoxicita

↑ ROS (v neuronech)

↑ Proteolýza (v neuronech)

Cytotoxické komponenty krve

Komplement atd.

Hemoglobin

Fe²⁺

↑ ROS

Záněť

↑ Prozánětlivé cytokiny

↑ Proteolytické enzymy

↑ ROS

Poškození endotelu

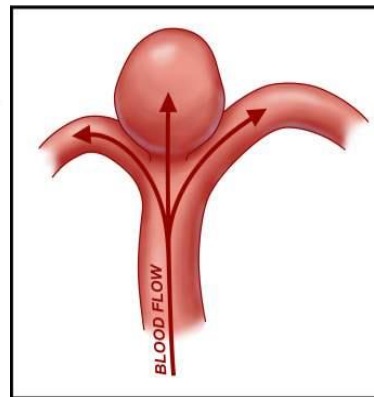
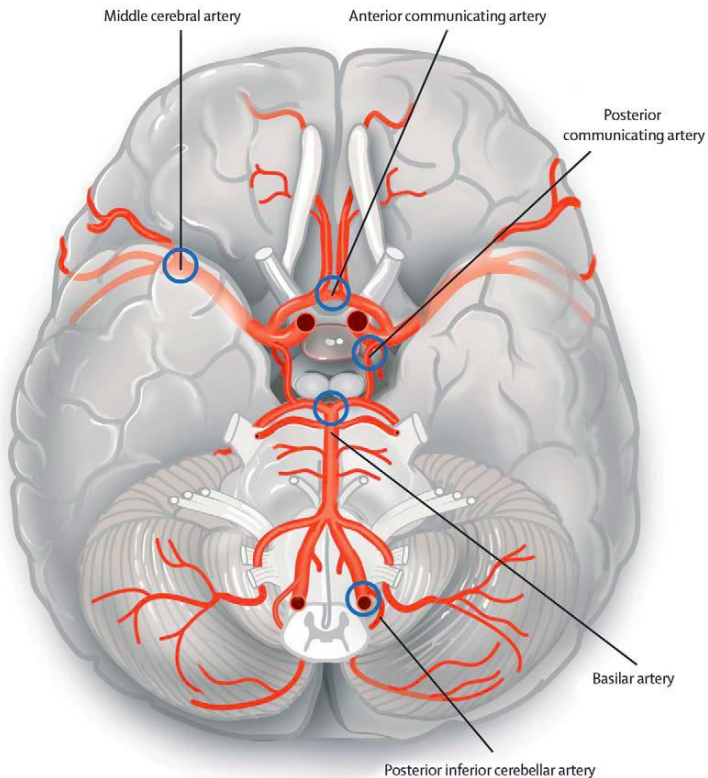
Poškození hematoencefalické bariéry

Edém

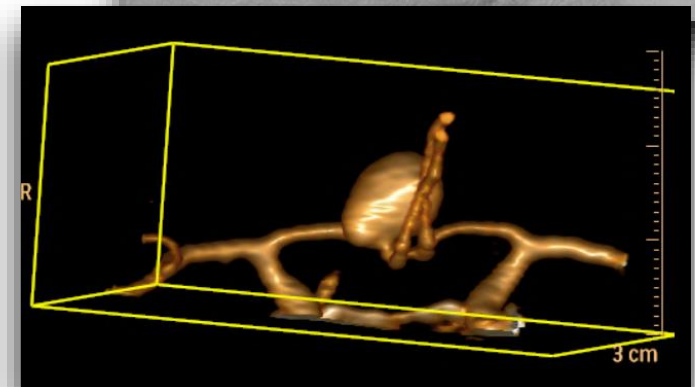
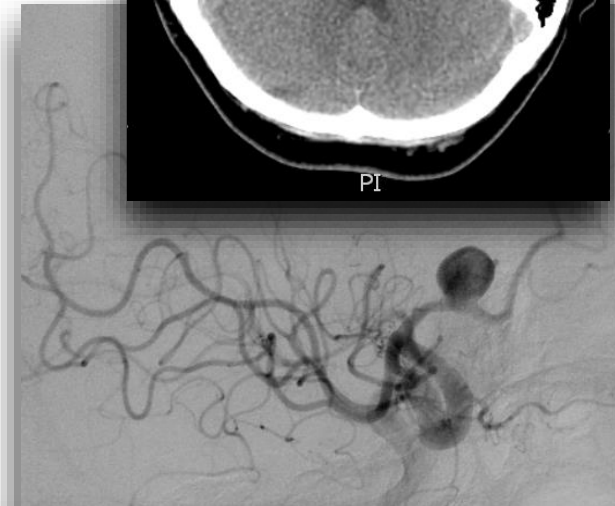
Poškození neuronů

Hemoragické CMP Subarachnoidální krvácení (SAK)

Krvácení do subarachnoidálního prostoru (extraaxiální)
Nejčastější příčina - ruptura aneuryzmatu mozkové tepny
Nejčastější lokalizace aneuryzmat - Willisův okruh

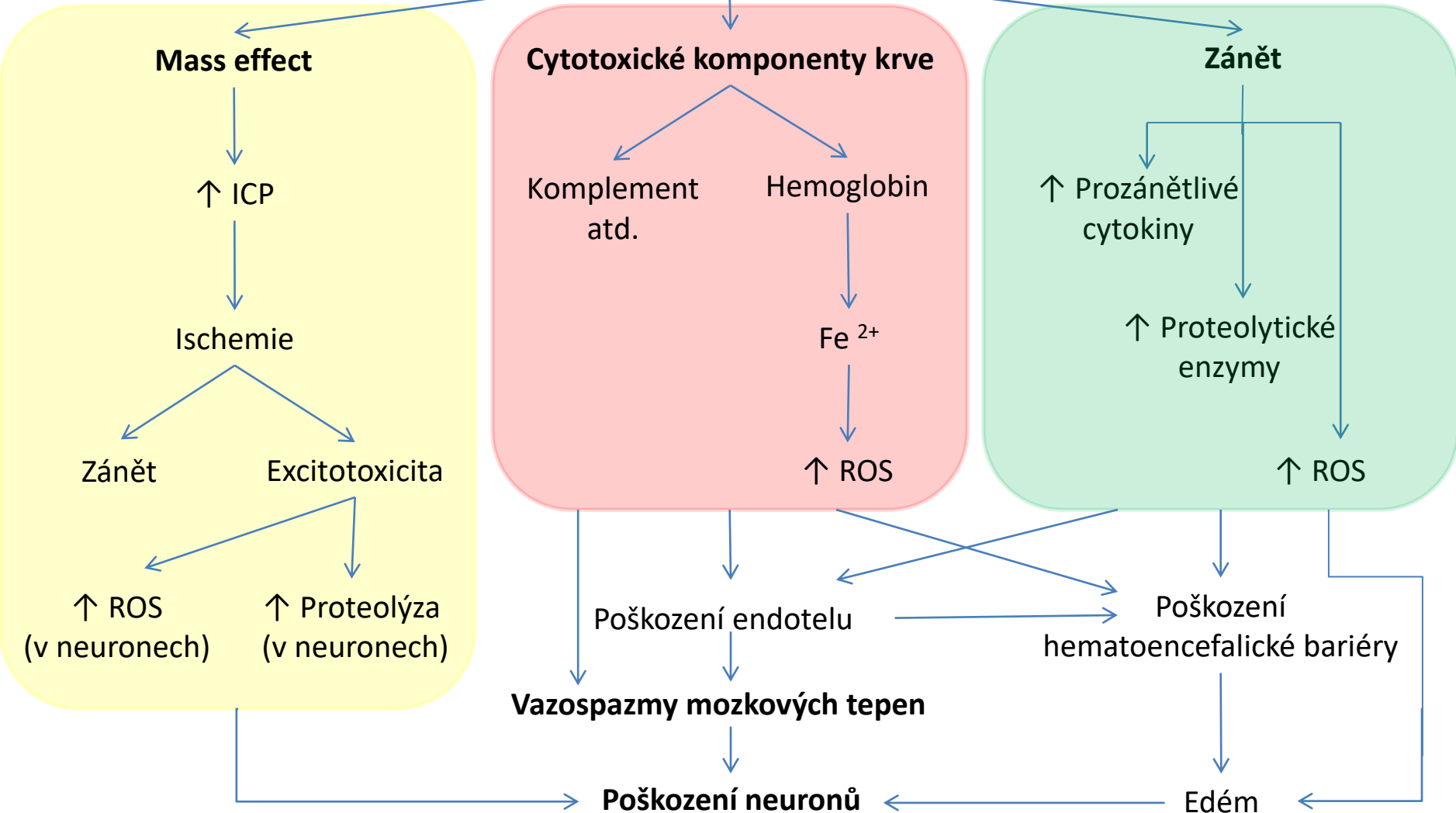

<http://chicago.medicine.uic.edu>

Patofyziologie SAK

Akumulace krve v subarachnoidálním prostoru

Cévní mozkové příhody - závěr

Primární poškození

- Ischemie
- Hemoragie (mechanické poškození parenchymu)

Sekundární poškození

Příčina

- Totxicita (excito- , cyto-)
- Volné kyslíkové radikály (ROS)
- Záněť

Důsledek

- Přímé poškození neuronů
- Vazospasmy
- Edém
- ✓ Ischemie

Primární poškození mozku
Přímý důsledek infarktu
Vzniká v době infarktu
Terapeuticky neovlivnitelné

Sekundární poškození mozku
Důsledek odpovědi organismu na
primární infarkt
Vzniká opožděně
Terapeuticky ovlivnitelné

Intrakraniální a cerebrální perfúzní tlak

Mozek je uzavřen v lebce...

... což je výhodné, než se něco stane...

... ale velký problém, když se ně co stane.

Fyziologické hodnoty
ICP: 7 - 15 mmHg
CPP: 70 - 90 mmHg

Intrakraniální tlak (ICP) je tlak v mozkovně

Nitrolební kompartmenty

- Mozek
- Mozkomíšní mok
- Krev

Cerebrální perfúzní tlak

- Tlakový gradient díky kterému teče krev do mozku

$$\text{CPP} = \text{MAP} - \text{ICP}$$

Cerebrální perfúzní tlak

Intrakraniální tlak

Střední arteriální tlak

<http://ars.els-cdn.com>

Intrakraniální hypertenze se projeví městnáním na očním pozadí.

Příčiny intrakraniální hypertenze

Mozkový kompartment

- Edém
- Tumor
- Krvácení
- Infekce

Důležitou roli hraje časový faktor.

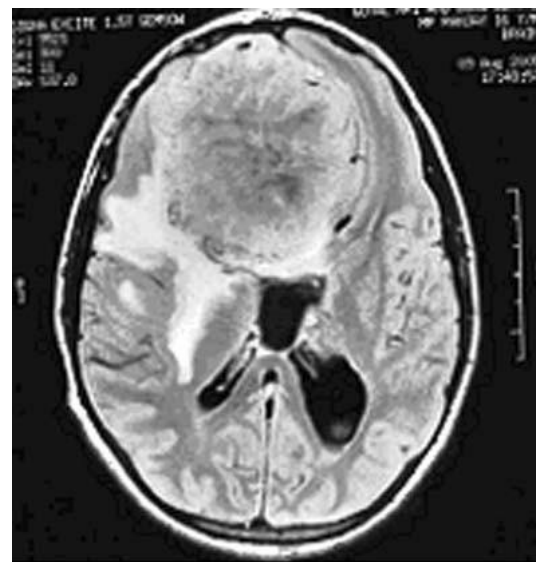
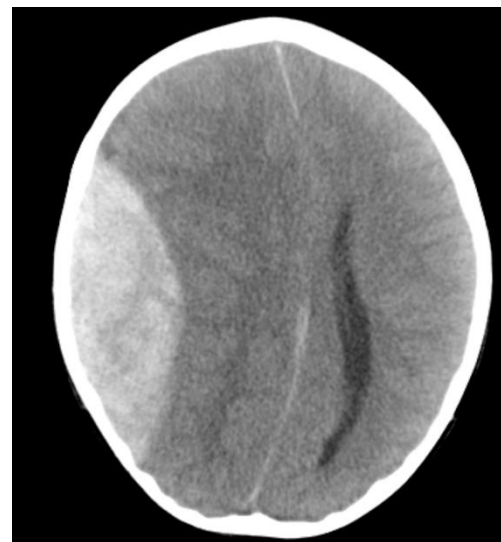
Kompartment mozkomíšního moku

- Hydrocefalus

Krevní kompartment

- Trombóza mozkového splavu
- Acidóza - ischemie

Při intrakraniální hypertenzi je kontraindikována lumbální punkce z důvodu rizika vzniku centrální herniace

Příčiny zvýšeného ICP

Mozkový edém

Cytotoxický (intracelulární)

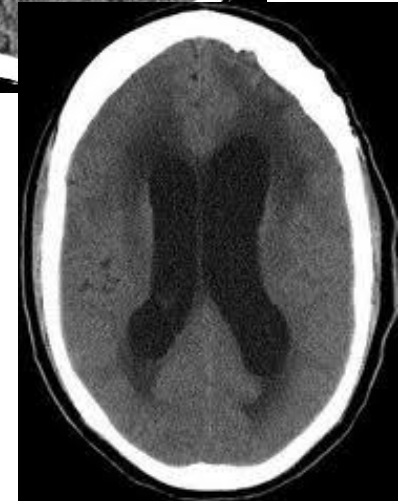
- Porucha membránových funkcí
- Akumulace Na nebo Ca v buňce
- Osmotický tok vody do buňky
- Zejména v prvních 24 hodinách po infultu

Vazogenní (extracelulární)

- Poškození endotelu a hematoencefalické bariéry
- Extravazace elektrolytů a proteinů do intersticiálního prostoru
- V pozdějších stádiích po infultu (od 24 hodin)

Intersticiální

- Obstrukce odtoku likvoru
- Mechanické porušení likvoro- mozkové bariéry
- Průnik likvoru do intersticia

Příčiny zvýšeného ICP

Hydrocefalus

Abnormální akumulace mozkomíšního moku v likvorových cestách

Tvorba mozkomíšního moku

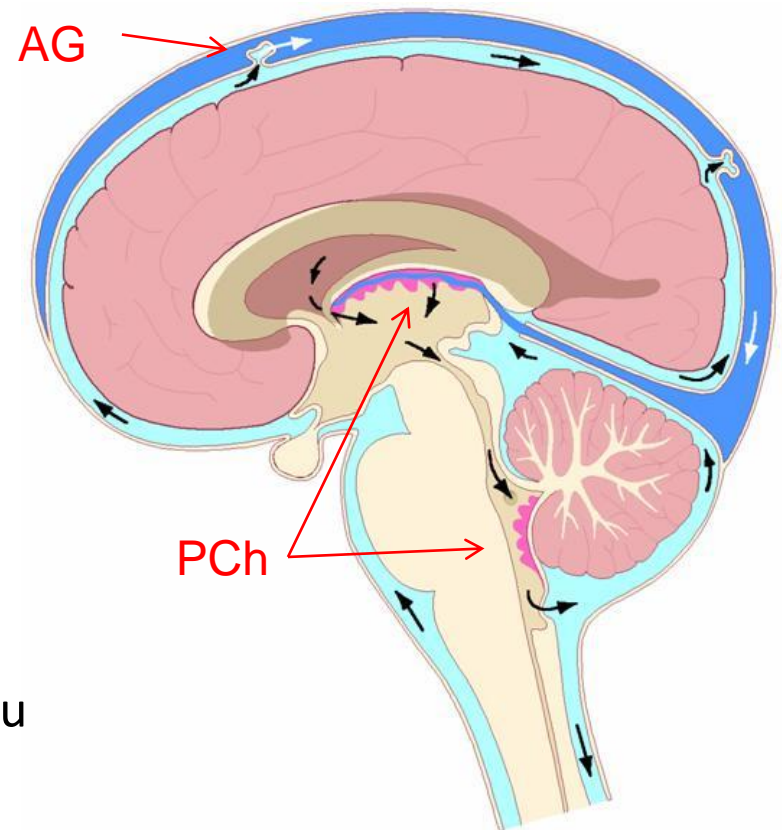
- Plexus choroideus (PCh)
- 450-750 ml/den

Resorbce mozkomíšního moku

- Archoidální granulace (AG)

Hydrocefalus

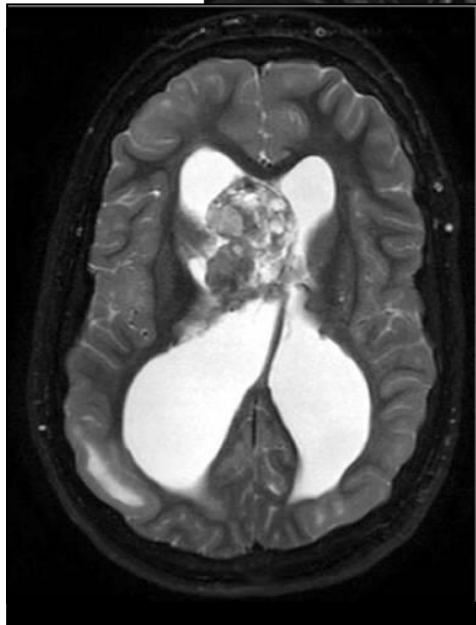
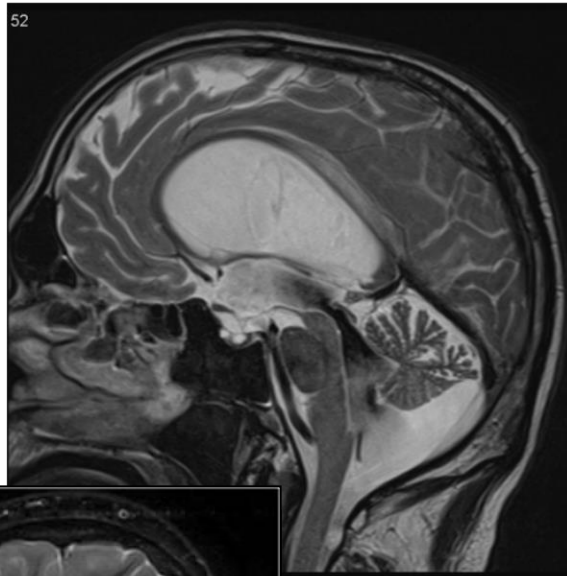
- Obstrukční (nekomunikující)
  - ✓ Blok před AG
  - ✓ Např. tumor komorového systému
- Neobstrukční (komunikující)
  - ✓ Blok na úrovni AG

Akutní X Chronický

Příčiny zvýšeného ICP

Hydrocefalus

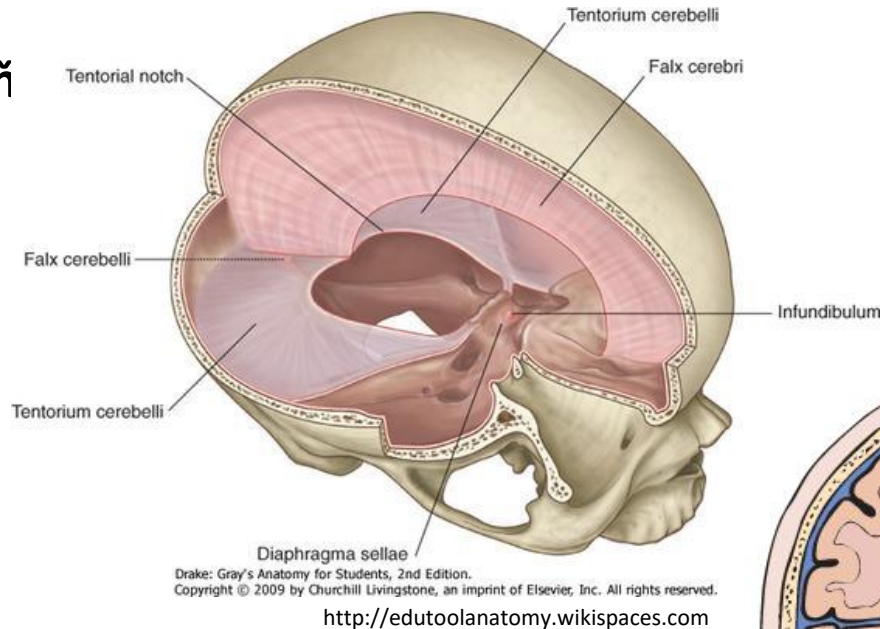

Důsledky zvýšeného ICP

Komprese okolní tkáň

Infratentoriální léze

- Vždy akutní
- **Nebezpečí komprese mozkového kmene**

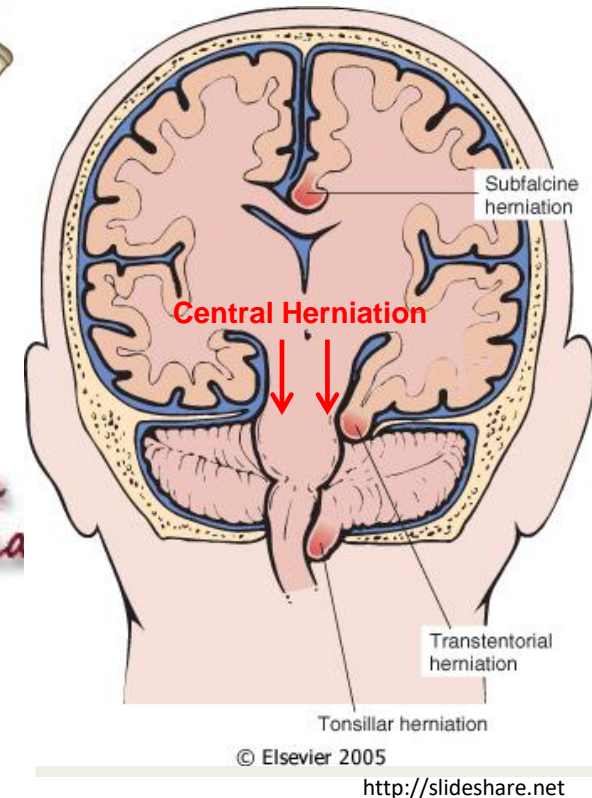

Herniace

- Subfalcinní
- Tentoriální
- Tonsilární
- Centrální

Při intrakraniální hypertenzi je kontraindikována lumbální punkce z důvodu rizika vzniku centrální herniace

- ✓ Trvalé poškození mozku,
- ✓ Nebezpečí komprese mozkového kmene

Poranění mozku

Poranění mozku - úvod

Nejčastější příčiny

- Dopravní nehody
- Pády
- Sport

*Poranění mozku
150 případů / 100 000 obyvatel
Nejčastější příčina smrti do 45 let*

Klasifikace

- Primární
  - ✓ Vzniká v okamžiku úrazu...
- Sekundární
  - ✓ Vzniká opožděně...

- Fokální
- Difúzní

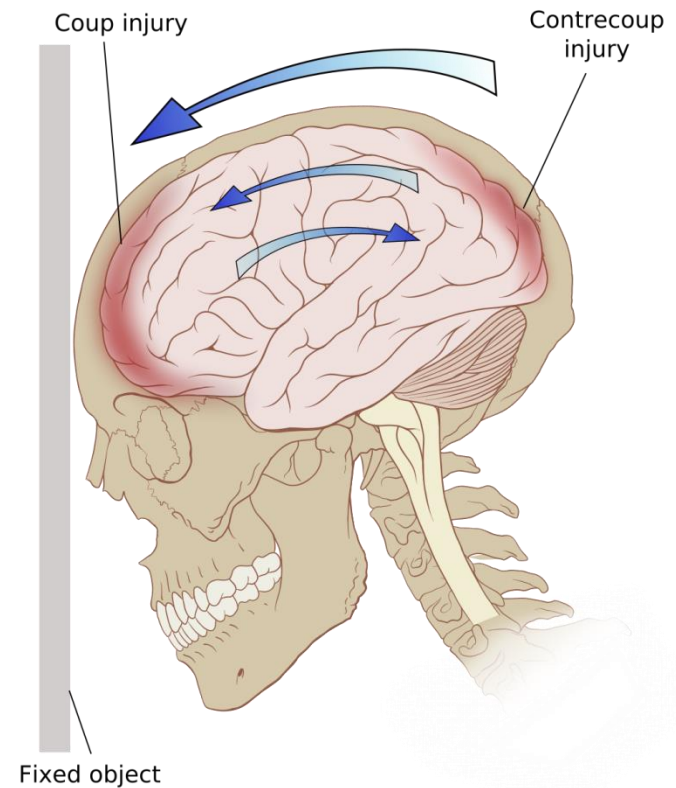
Primární poranění mozku

Mechanismus úrazu

- Kontaktní
  - ✓ Náraz předmětu do hlavy nebo hlavy do předmětu
  - ✓ Možnost vzniku fraktury lebni
    - ❖ Impresivní – malé předměty
    - ❖ Lineární – větší předměty
- Střelná poranění
  - Par coup
    - ✓ kontuze v místě nárazu
  - Par contre coup
    - kontuze na straně opačné k nárazu

Nekontaktní

- Akceleračně – decelerační poranění

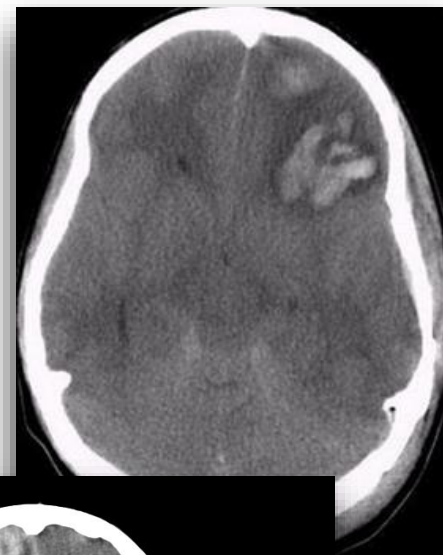
Poranění fokální

Kontuze

- Zhmoždění nervové tkáně, obaly intaktní
- Prokrvácení tkáně až intracerebrální hematom
- Nejčastěji postiženy póly frontálních laloků
  - ✓ Frontálních
  - ✓ Temporálních

Lacerace

- Nejtěžší stupeň mozkové kontuze
- Poškození mozkové tkáně a mozkových plen
- Prokrvácení mozkové tkáně
- Traumatické krvácení
  - ✓ Subarachnoidální
  - ✓ Subdurální

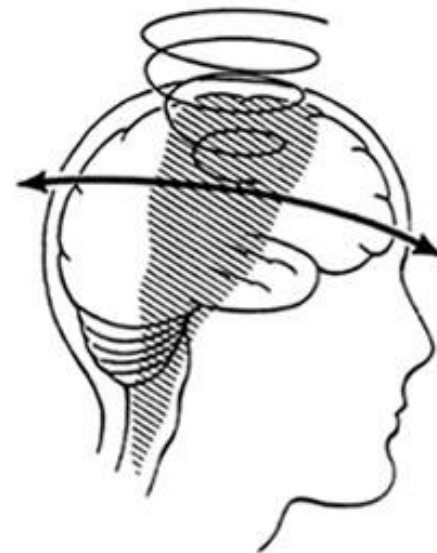
Poranění difúzní

Difusní axonální poranění

- Strukturální poškození axonů (bílá hmota)
- Působení rotačních a translačních sil
- Makroskopický vzhled normální
- Mikroskopicky retrakční kuličky
  - ✓ Herniovaná axoplazma
- Později Wallerova degenerace
  - ✓ Degenerace distální (oddělené) části axonu
  - ✓ Axony v CNS neregenerují

Komoce mozková

- Nejlehčí forma difusního axonálního poranění
- Není strukturální poškození tkáně
- Přechodné funkční poškození (ztráta vědomí do 10 minut)

Sekundární poranění

Edém

- Cytotoxický
- Vazogenní

Ischemie

Mozková hyperemie (swelling)

- Příčina
  - ✓ Acidóza - vazodilatace
  - ✓ Difusní mikrovaskulární poškození
    - Porucha autoregulace cévního tonu
  - ✓ Poškození vasoregulačních center
    - Thalamus, mozkový kmen
    - Vasoparalýza

Sekundární poranění vede k nárůstu ICP

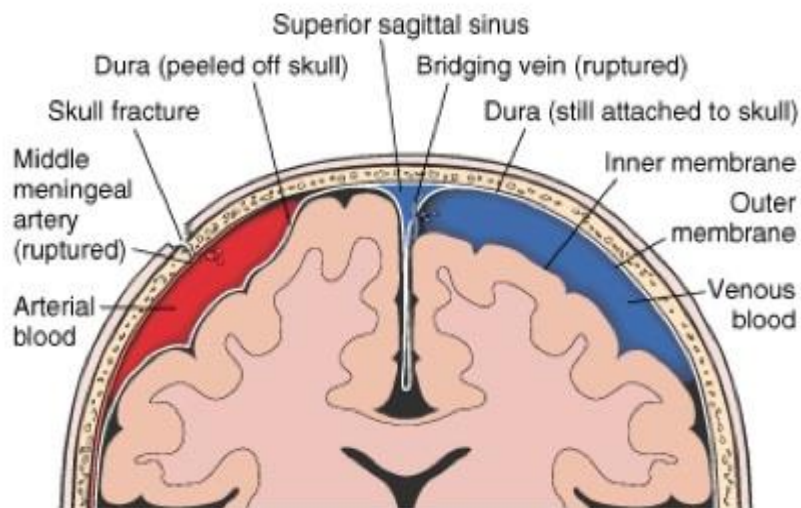
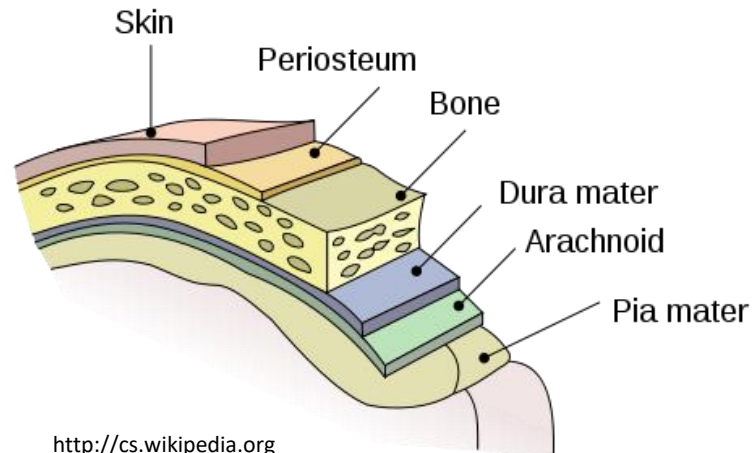
Traumatický hematom

Intraaxiální

- Intracerebrální

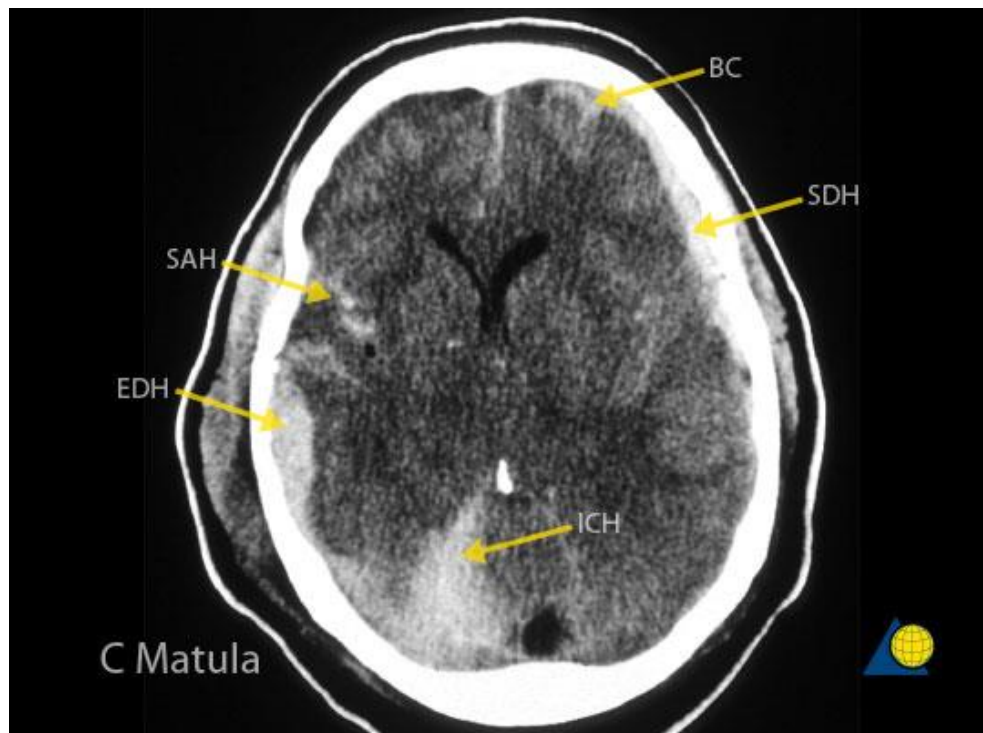
Extraaxiální

- Epidurální
- Subdurální
- Subarachnoidální

A. Epidural hematoma

B. Subdural hematoma

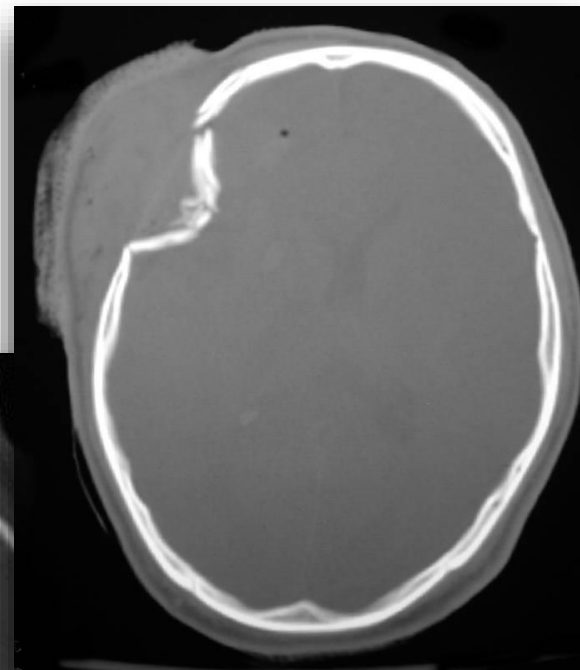
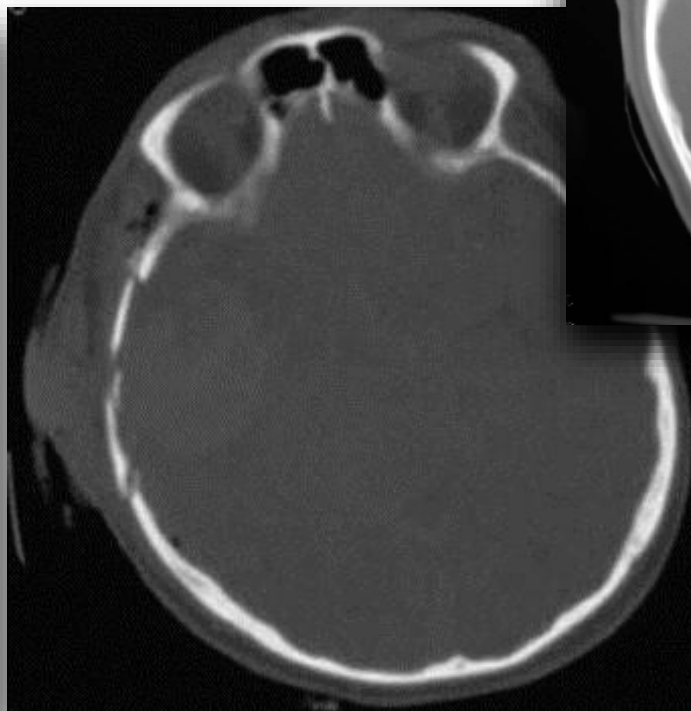

Intracerebrální hematom

- Dle tíže poranění plynulý přechod mezi kontuzí a intracerebrálním hematomem

Nejčastější lokalizace

- Temporálně
- Frontálně

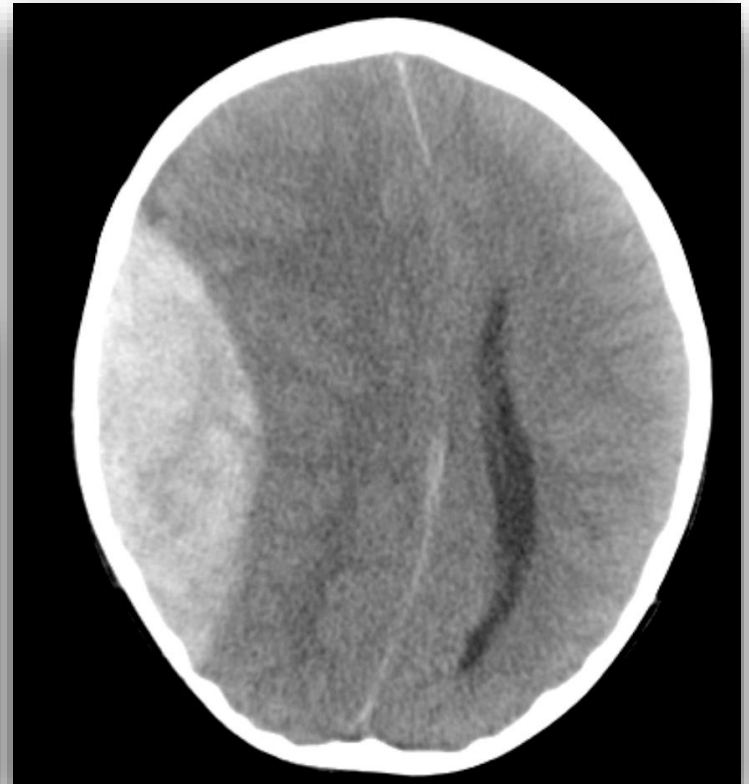
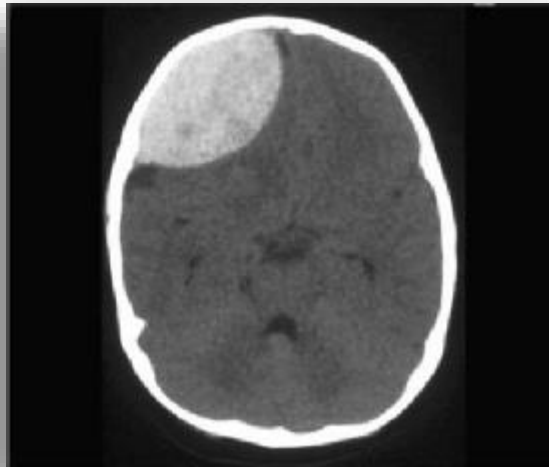

Epidurální hematom

- Kolekce krve mezi kalvou a durou mater
- Nejčastěji j příčinou zlomenina kalvy, která poruší a. meningea (kontaktní poranění)
- Odloučení dury od kalvy - čočkovitý tvar

Nejčastější lokalizace

- Temporo - bazálně
- Temporo - parietálně

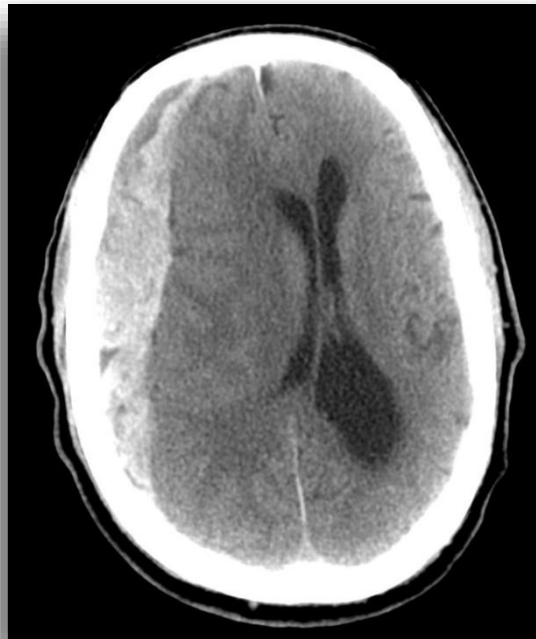

Subdurální hematom

- Kolekce krve mezi durou mater a arachnoideou
- Nejčastější příčinou je přetržení přemostujících žil (akceleračně decelerační poranění)

Akutní – čerstvá krev

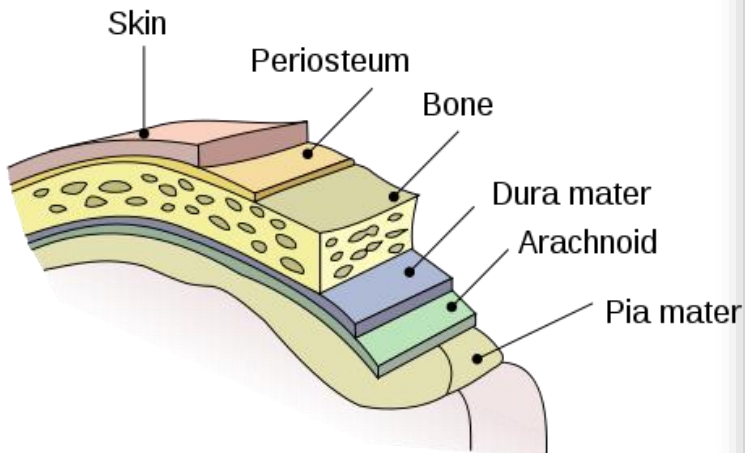
Chronický – kolikvovaná krev

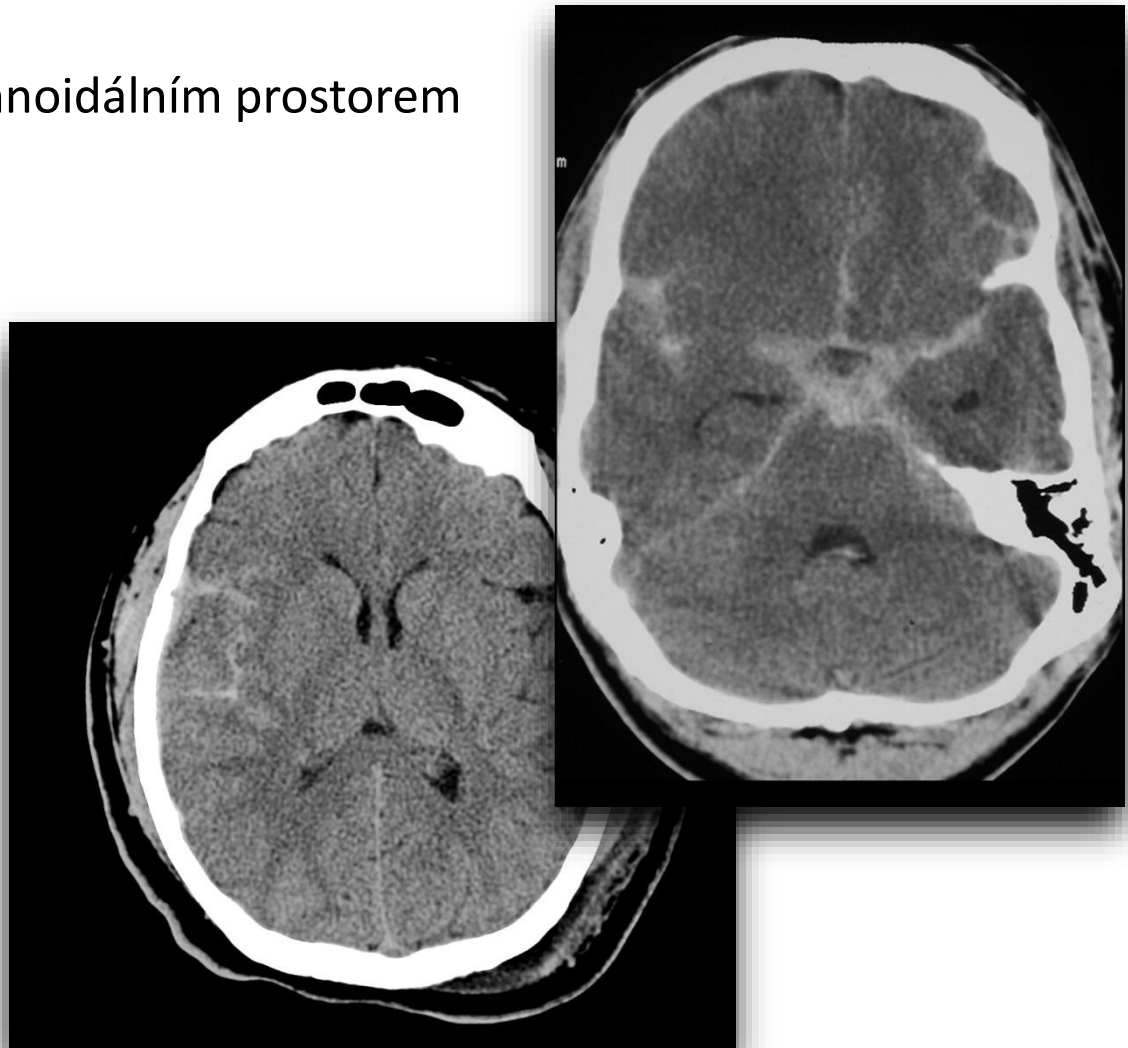

Traumatické a subarachnoidální krvácení

- Kolekce krve mezi arachnoideou a pia mater
- Často spojené s lacerací
- Krev se volně šíří subarachnoidálním prostorem
- Vazospazmy se nevyvíjí

<http://cs.wikipedia.org>

Následky poškození mozku

- Porucha vědomí
- Fokální neurologický deficit

Poruchy vědomí

Kvalitativní

- Zachována vigilita, porušen obsah
- Dezorientace (osobou, místem, časem)

Kvantitativní porucha vědomí

- Snížená vigilita
- **Somnolence** - spavost, probudnost
- **Sopor** - probudnost pouze na algický podmět
- **Koma** - neprobudnost
  - ✓ Povrchové - zachovány obranné reakce
  - ✓ Hluboké - obranné reakce chybí

Glasgow Coma Scale

Otevření očí	Slovní odpověď	Motorická odpověď
1 - bez reakce	1 - bez reakce	1 - bez reakce
2 - na bolestivý podnět	2 - nesrozumitelné zvuky	2 - necílená extenze (napřímení) končetiny (decerebrační rigidita)
3 - na slovní podnět	3 - jednotlivá nesouvisející slova	3 - necílená flexe (ohnutí) končetiny (dekortikační rigidita)
4 - spontánní	4 - zmatená	4 - úniková reakce (pobyb směřuje od podnětu)
	5 - normální	5 - lokalizace podnětu (pohyb směřuje k podnětu)
		6 - cílený pohyb podle instrukcí

Glasgow Coma Scale

Norma: GCS 15

Lehká porucha vědomí: GCS 14 - 13

Středně těžká porucha vědomí: GCS 12 - 9

Těžká porucha vědomí: GCS 8 - 3

Fokální neurologický deficit

Frontální lalok (FL)

- ✓ Chování
- ✓ Pohyb
- ✓ Řeč

Parietální lalok (PL)

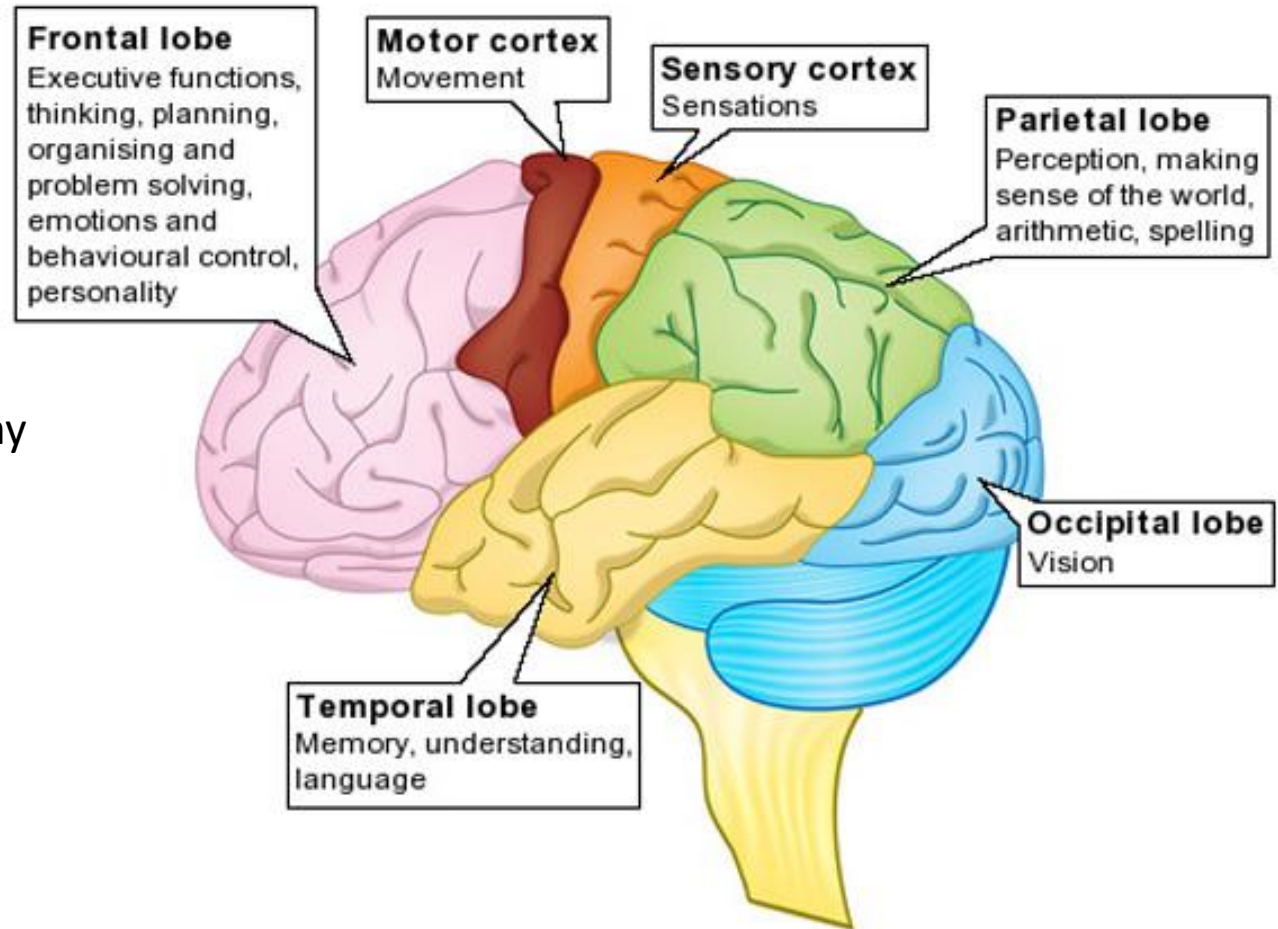
- ✓ Senzitivní aferentace
- ✓ Uvědomění si celkového tělesného schématu
- ✓ Vizuálně prostorové vztahy
- ✓ Pozornost

Okcipitální lalok (OL)

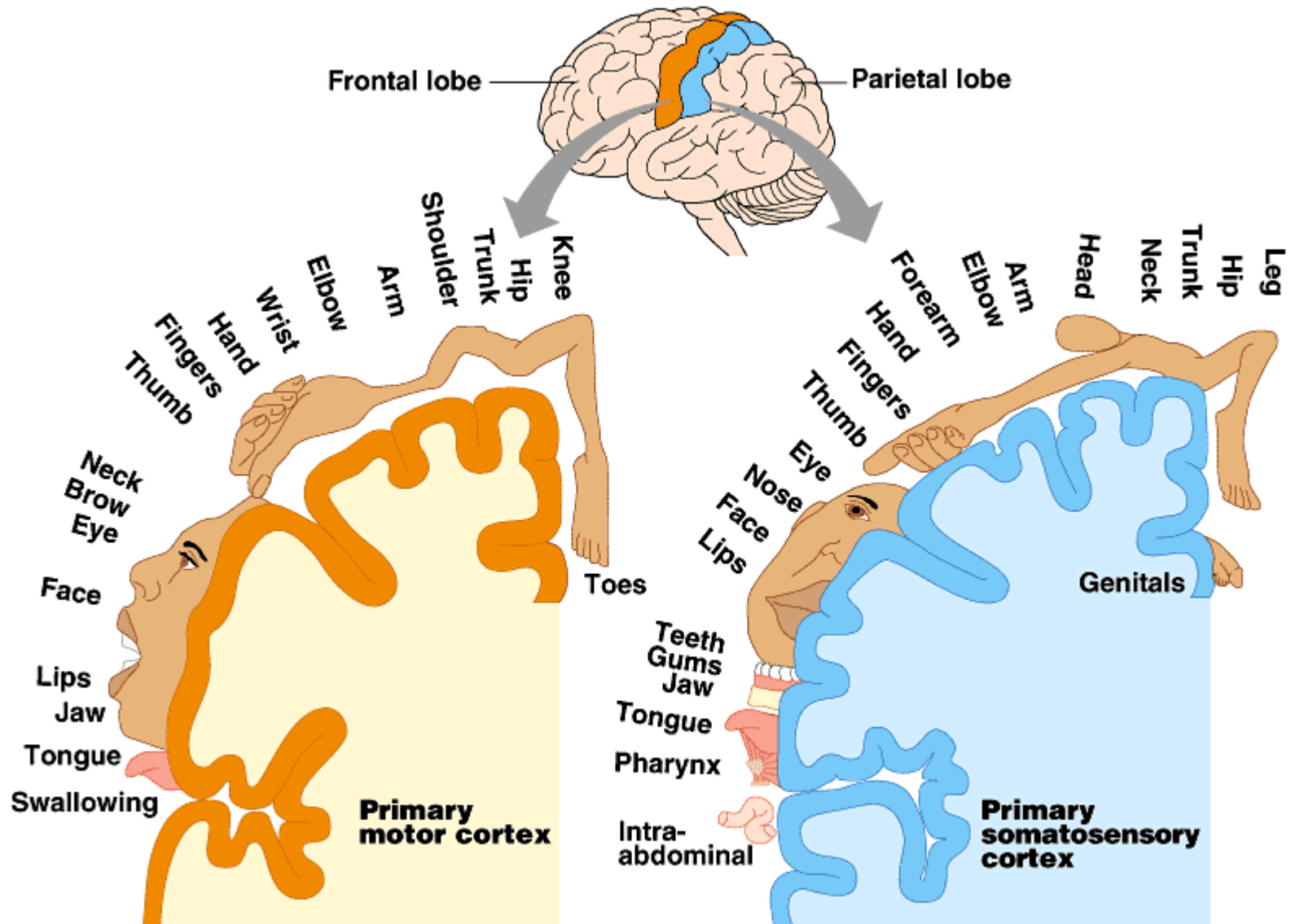
- ✓ Zrakové vnímání

Temporální lalok (TL)

- ✓ Řeč
- ✓ Sluch
- ✓ Paměť
- ✓ Limbický systém
  - Afektivita
  - Sexualita

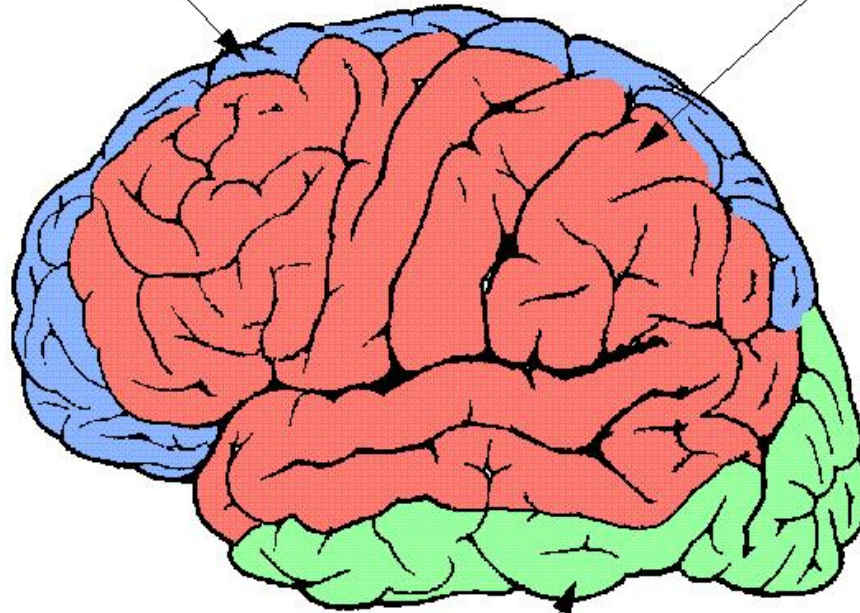
Fokální neurologický deficit

Fokální neurologický deficit

Arteria cerebri anterior

Arteria cerebri media

Arteria cerebri posterior

Fokální neurologický deficit na příkladu ischemie

Arteria cerebri anterior

- ✓ Kontralaterální hemiparéza výraznější na DK (FL)
- ✓ Poruchy chování při oboustranném uzávěru (FL)

Arteria cerebri media

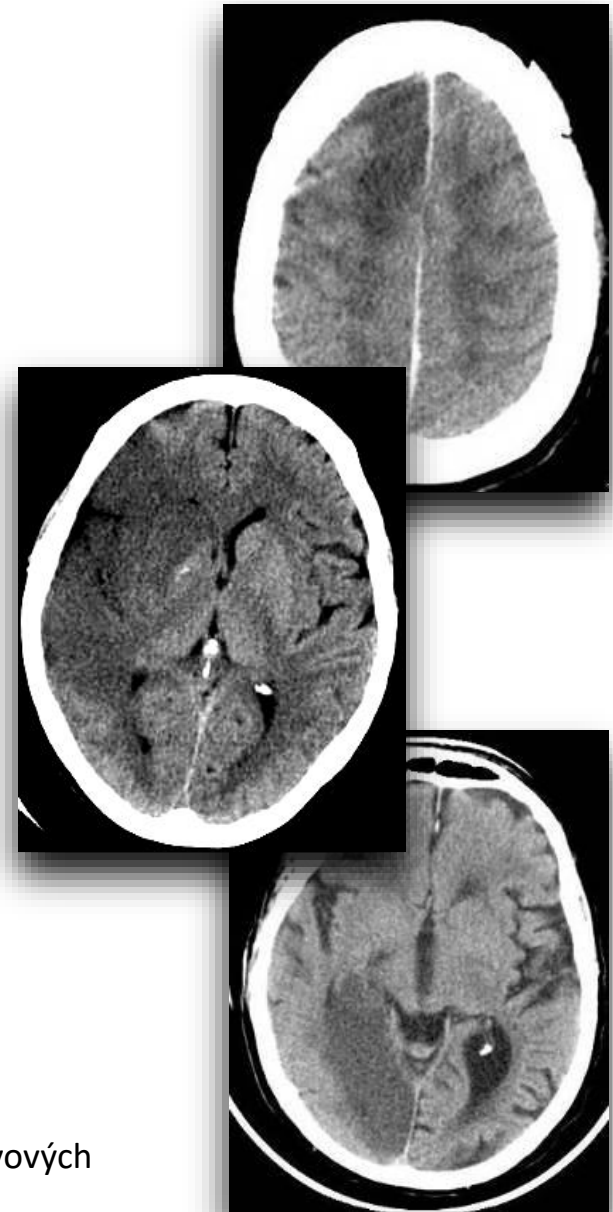
- ✓ Kontralaterální hemiparéza výraznější na HK (FL)
- ✓ Poruchy řeči při levostranném uzávěru (FL, TL)
- ✓ Poruchy psaní, počítání , pravolevé orientace (TL)
- ✓ Poruchy prostorové orientace při postižení nedominantního parietálního laloku

Arteria cerebri posterior

- ✓ Poruchy zraku (OL)
- ✓ Poruchy čtení (Corpus callosum, PL)

Vertebrobasilární povodí

- ✓ Mozečková symptomatologie
- ✓ Kmenová symptomatologie
  - ✓ Vertigo, nystagmus, diplopie, oboustranné hemiarézy, parézy hlavových nervů, poruchy dýchání

Poranění míchy

Poranění míchy - úvod

Nejčastější příčiny

- Dopravní úrazy
- Pracovní a sportovní úrazy

Mechanismus úrazu

- Nadměrná flexe, extenze, rotace páteře
- Přímý úder

Poškození páteře

- Obratle
  - ✓ Zlomeniny
  - ✓ Luxace
- Ligamenta
- Meziobratlové disky

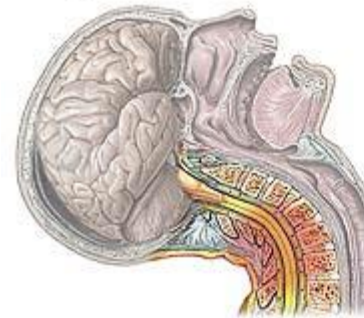
Poškození míchy

- Nadměrným natažením
- Tlakem

Nejčastěji postižené oblasti C4-C6 a Th11-L2

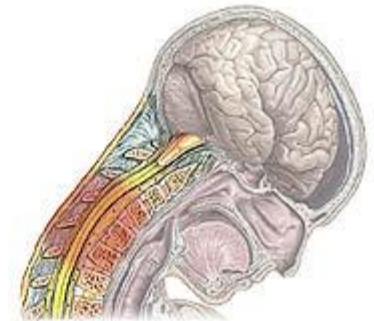
*Poranění míchy
3-4/100 000 obyvatel
Polovina postižených
je ve věku do 25 let*

Hyperextension

Sprain or strain of
cervical tissues

Hyperflexion

Druhy poranění míchy

Komoce

- Dočasné funkční postižení míchy
- Plně reverzibilní

Kontuze

- Inkompletní léze míšní
- Komplettní tranzverzální léze míšní
  - ✓ Úplné přerušení míchy
  - ✓ 1. Fáze – spinální šok
    - ❖ Atonie pod místem postižení, areflexie, ztráta volní pohybové aktivity, anestzie
    - ❖ Atonie detrusoru močového měchýře s retencí moči a paradoxní ischurií
  - ✓ 2. Fáze – míšní automatismy
    - ❖ Hypertonie pod místem postižení, hyperreflexie, trvá úplná ztráta volní pohybové aktivity a anestzie
    - ❖ Spastický reflexní měchýř

Našledky poranění míchy

Paralýza

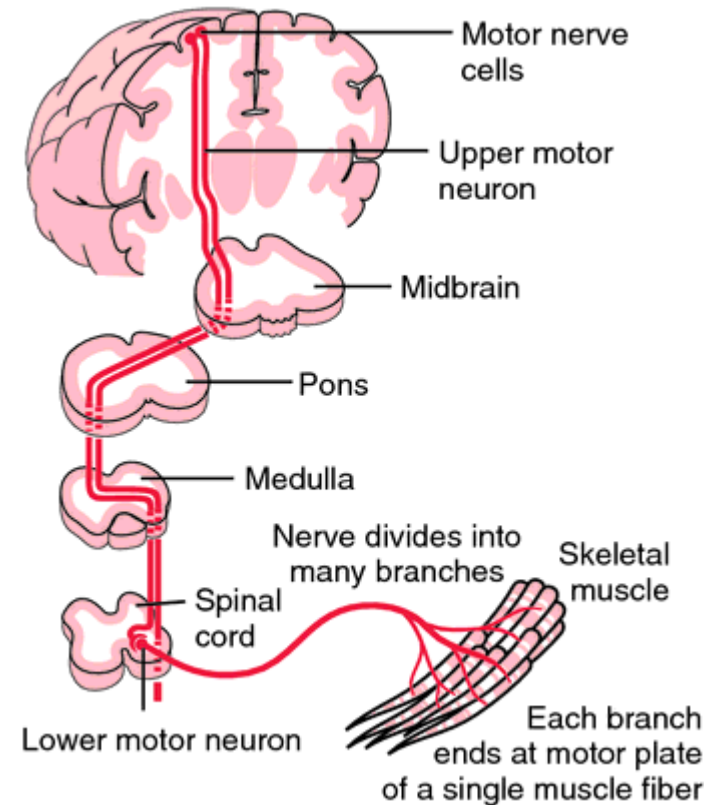
➤ Ztráta schopnosti provést volní pohyb

Plegie

- Úplná paralýza

Paréza

- Neúplná paralýza
- Mono-, di-, kvadru-, para-, hemi-
- **Centrální**
  - ✓ Poškození 1. motoneuronu
  - ✓ Nejprve chabá
    - ❖ Spinální šok
  - ✓ Potom spastická
    - ❖ Aktivita 2. motoneuronu
- **Periferní**
  - ✓ Poškození 2. motoneuronu
  - ✓ Chabá

Našledky poranění míchy

Paralýza

Míšní segment není vždy na úrovni odpovídajícího páteřního segmentu

- **Horní krční úsek:** PS=MS
- **Dolní krční a horní hrudní:** PS=MS+1
- **Střední hrudní:** PS=MS+2
- **Dolní hrudní:** PS=MS+3
- **Mícha končí v oblasti L1 –L2**

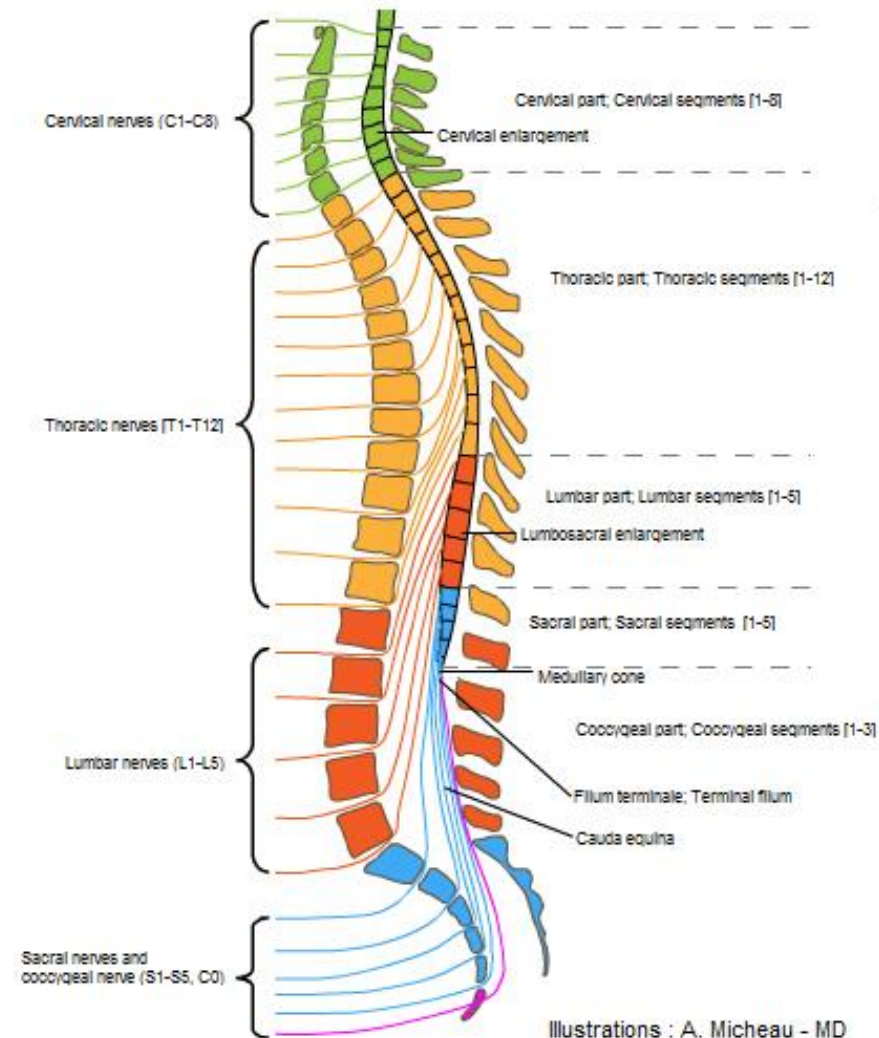
Plexus cervicalis: C1-C4

C4 – nervus phrenicus

Plexus brachialis: C5 – Th1

Plexus lumbalis: L1-L4 (+spojka z Th12)

Plexus sacralis: S1-S5 (+spojky z L4-5)

Našledky poranění míchy

Paralýza

Léze v míšních segmentech C1 – C4

- ✓ Spastická kvadraparéza/plegie
- ✓ Porucha sfinkterů

Léze v segmentech C5 – Th2

- ✓ Smíšená nebo chabá paréza/plegie HKK
- ✓ Spastická paréza/plegie DKK
- ✓ Poruchy sfinkterů

Léze v segmentech Th3 – Th10

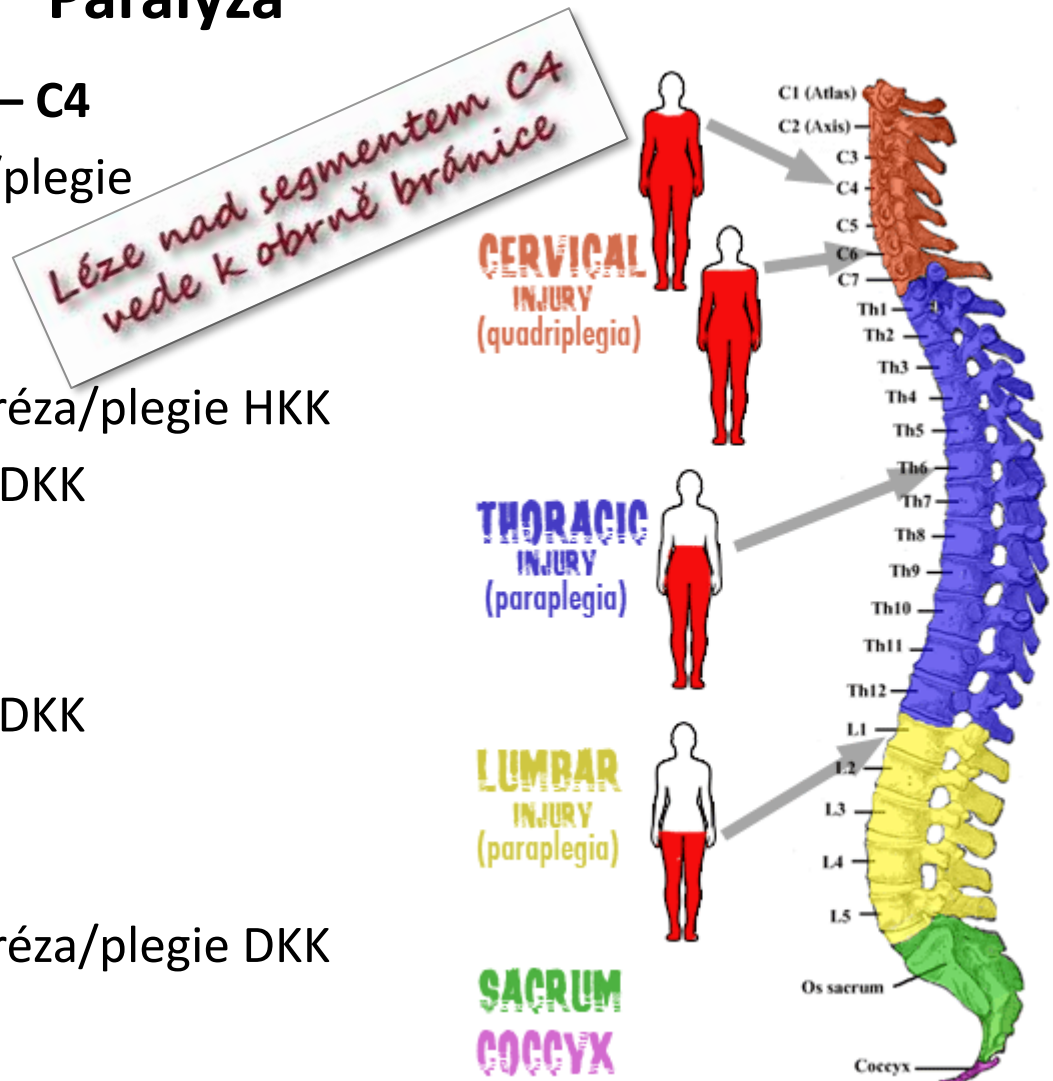
- ✓ Spastická paréza/plegie DKK
- ✓ Poruchy sfinkterů

Léze v segmentech Th9 – L2

- ✓ Smíšená nebo chabá paréza/plegie DKK
- ✓ Poruchy sfinkterů

Léze segmentů L3 – S5

- ✓ Poruchy sfinkterů

Našledky poranění míchy

Poruchy senzitivity

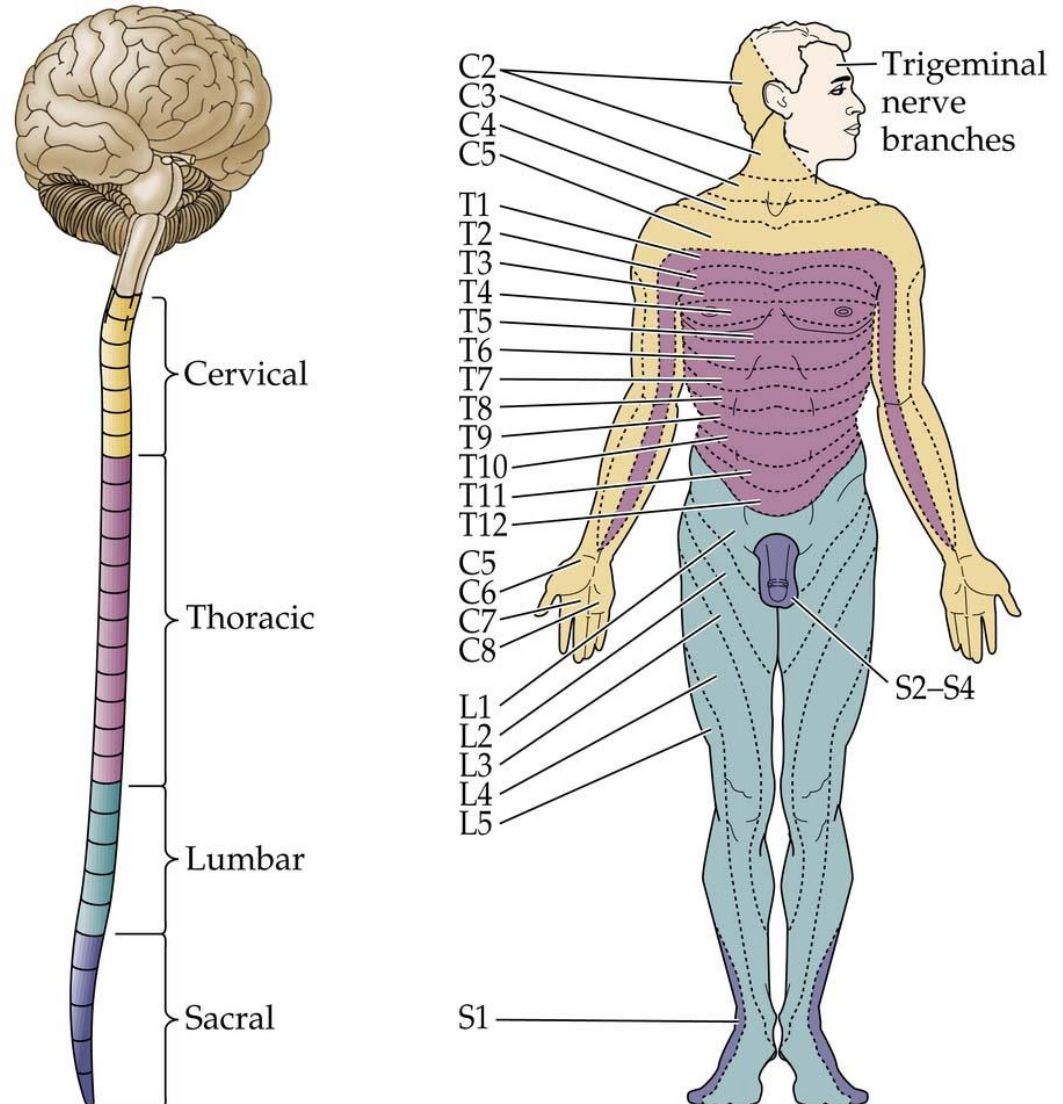
Hypestézie

- Snížení vnímání určité kvality

Např. thermohypestézie,
taktilní hypestézie

Anestézie

- Vymizení vnímání určité kvality

Děkuji za pozornost

MUNI I

MED